

KLAHVPIILLID –

KLAVER, KLAVESSIIN, OREL, AKORDION

Pille, millel heli tekitatakse sõrme vajutusega klahvile, **nimetatakse klahvpillideks**.

Kõikidel klahvpillidel on **klaviatuur**, igale klahvile vastab kindel hlikõrgus. Varajastel klahvpillidel olid kõik klahvid valged, võimaldades mängida diatoonilist helirida. Tänapäeva pillide klaviatuur ulatub üle seitsme oktaavi ning üks oktaav koosneb seitsmest valgest ja viiest mustast klahvist.

Klahvide abil pannakse tööle helitekitamise mehhanismid. Vastavalt tööpõhimõttele ja tämbrile jagunevad klahvpillid kahte gruppi:

- **Heli tekib keelte võnkumisel** – klaver, klavessiin
- **Heli tekib õhusamba võnkumisel** – orel, akordion

KLAVERITE areng sai alguse 18. sajandil. Klaverid koosnevad raamist, kõlalauast, keeltest, klaviatuurist, helitekitamismehhanismidest ja pedaalidest. Klaver on haamermechhanismiga pill. Klaveril tekib heli, kui klahvi alla vajutades löövad vildiga kaetud haamrikesed keeltele ja panevad need võnkuma. Klaveri kõlavõimalused on väga avarad. Pedaaile on tavaliselt kaks, vahel kolm; **paremale pedaalile vajutades** helisevad keeled kauem, **vasak muudab** kõla tuhmimaks ja vaikssemaks, **keskmise pedaal** jätab kõlama viimasena vajutatud heli või akordi.

Tiibklaver on klaveritest kõige suurem, tema puust kõlakorpus on tiivakujuline. Klaveri terasest keeled on grupeeritud 1-,2-,või 3-kaupa.

Pianiino põhiline erinevus tiibklaverist seisneb selles, et pilliraam ja keeled asetsevad vertikaalselt.

KLAVESSIIN – ehk tšembalo kujunes välja 15. sajandi paiku. Klavessiin koosneb jalgadel seisvast **linnutiivakujulisest kõlakorpusest ja manuaalist** (klaviatuurist). **Igale klahvile vastab üks keel, erinvalt klaverist**. Kui klavessiinil klahv alla vajutada, tõmbab keelt mehhanism, mille otsas on sulerootsust naastuke. Pilli kõla on järsk, terav ja lühike. Dünaamikavõimalused on piiratud, mängida saab kas vaikselt või valjult, kasutades kõlatugevuse muutmiseks vastavaid hoobasid.

OREL – on üks vanemaid pille, tema eelkäijateks võib pidada paaniflööti ja torupilli. Orelit nimetatakse pillide **kuningaks**. Oreleid ehtatakse iga ruumi jaoks ja sellepärast erinevad pillid nii kuju kui ka suuruse poolest.

Oreli heli tekib õhusamba liikumisel viledes. Õhu paneb liikuma õhuseadeldis: kui vajutada klahvile pumpab elektrimootor õhu läbi õhukanalite ja –kastide viledesse.

Oreli vile valmistatakse metallist või puust. Vilesid võib oreil olla kuni 30 000 ja nad jaotuvad eri kõrguse ja tämbriga rühmadesse ehk registritesse. **Oreli heli kõrgus sõltub vile pikkusest.** Registreid võib oreil olla üle paarisaja.

Oreli puldis asuvad kuni 7 manuaali – s.o. kätega mängitavad klaviatuurid; **pedaal**, s.o. jalgadega mängitav klaviatuur ja **registrinupud**. Oreli kõlatugevust saab reguleerida erinevaid registreid kasutades. **Orel on kõige suurema heliulatusega pill – kuni 10 oktaavi.** **Orelinoodid on kirjutatud kolmele noodijoonele – kaks ülemist on manuaalidele, alumine aga pedaalil mängimiseks.**

Akordion on käeshoitav lestkeeltega pill, kus heli tekitavad häälestatud teraslehekused, mis võnguvad kui lõõtsad suruvad õhu nende vahelt läbi. Paremal pool lõõtsa on klaviatuur või nupuread, vasakul pool nupuread bassinootide ja -akordide mängimiseks. Akordioni üks tähtsamaid osi on volditud nahksest vm materjalist lõõts.

Akordionil on klaviatuuriregistrid ja bassiregistrid. Registrate arv oleneb pilli suurusest, ning nad muudavad pilli tämbrit. Professionaalsete akordionistide pillidel on vähemalt üks register tavaliselt dubleeritud ning asub lisaks teiste registrite kõrval reas olemisele ka kas pilli peal (lülitatakse lõuaga) või piki klaviatuuri serva (lülitatakse peoga). Need asukohad võimaldavad kiiret registrivahetust. Parempoolsel klahvistikul mängitakse tavaliselt meloodiat.

Vasakpoolse klahvistiku nuppude all asetsevad põhibassid ja akordid, mis võimaldavad mängida saadet. **Viimasel ajal on hakatud kasutama ka** meloodiabassidega akordioni, mille vasakpoolsele klahvistikule on lisatud ümberlülitamise võimalus – harjumuspärase akordinupu all kõlab teatud kõrgusega üksiknoot. Nii on võimalik lisaks parempoolsele ka vasakul klahvistikul mängida ühehäälsel meloodiat.